

ОДЛУКЕ САВЕЗНОГ УСТАВНОГ СУДА

Пропис о ревалоризацији друштвеног капитала није противан уставном начелу забране повратног дејства закона

Одредбама члана 34а. Закона о судовима и поступку претварања друштвене својине у друге облике својине ("Сл. гласник РС", бр. 48/91, 75/91 и 61/94) прописано је како се врши поновно утврђивање (ревалоризација) вредности друштвеног капитала који је претворен у друге облике својине, до 1. јануара 1990. године.

Грађанин сматра да оспорене законске одредбе нису сагласне с Уставом СРЈ, пошто имају повратно дејство.

Одредбом члана 117. став 2. Устава СРЈ утврђено је да поједине одредбе закона, ако то захтева општи интерес, утврђен при њихову доношењу, могу имати повратно дејство. О повратном дејству закона, односно појединих одредби закона које нису у складу с Уставом СРЈ може се говорити, дакле, само у случају да законодавац повратно дејство појединој законској одредби није дао у општем интересу. Савезни уставни суд утврдио је да је Народна скупштина Републике Србије, доносећи оспорене законске одредбе, дала тим одредбама повратно дејство у општем интересу. С обзиром на то, Савезни уставни суд оценио је да оспорене законске одредбе нису противне начелу Устава СРЈ о забрани повратног дејства закона. При томе, мора се имати у виду да Савезни уставни суд не може, по Уставу СРЈ, оцењивати да ли је повратно дејство оспорених одредби наведеног закона одиста у општем интересу. Та оцена припада искључиво законодавцу. Уставносудска контрола уставности закона ограничава се, према томе, само на то да утврди да ли је одредби закона која има повратно дејство то дејство дато у општем интересу, утврђеном у поступку за доношење закона, односно законске одредбе са повратним дејством.

(Савезни уставни суд, решење I У број 158/94, од 23. новембра 1994)

Закон може прописати право надлежног државног органа да привремено затвори продајни објект или друго продајно место у случају повреде одредби Закона о трговини

Одредбом члана 41а. Закона о трговини ("Сл. лист СРЈ", број 41/94) прописано је да је савези тржишни инспектор дужан да привремено затвори продајни објект или друго продајно место трговцу, у случајевима ближе одређеним том законском одредбом.

Грађанин сматра да оспорена законска одредба није у складу с одредбом члана 69. став 1. Устава СРЈ, по којој је зајамчена слобода рада и привређивања, и да само суд може изрећи заштитну меру забране обављања делатности.

Слобода рада и привређивања, зајемчена Уставом СРЈ, не значи, по схватању Савезног уставног суда - слободу обављања делатности мимо услова прописаних законом којим се уређује обављање делатности. Оспорена законска одредба налаже савезном тржишном инспектору привремено затварање продајног објекта у случају да се трговинска делатност обавља противно условима прописаним законом. Свако ко се бави пословањем те врсте дужан је да поштује одредбе Закона о трговини, да не поступа противно оспореној одредби тога закона. Нико се, стога, позивом на слободу рада и привређивања, не може понашати, у обављању делатности, тако да не поштује услове прописане законом. Наведена одредба Устава СРЈ не спречава законодавца да пропише не само услове под којима се обавља трговинска делатност, већ и да санкционише последице незаконитог поступања, односно последице прекршаја закона. Закон о трговини не забрањује

је бављење том делатношћу, да би се могло говорити о повреди уставне слободе рада и привређивања. Савезни уставни суд сматра, због тога, да оспорена законска одредба није несагласна с Уставом СРЈ.

Савезни уставни суд сматра, исто тако, да није противно Уставу СРЈ, наведено овлашћење тржишног инспектора које значи одређену заштиту друштва од незаконитог понашања у обављању наведене делатности. Уставом СРЈ није утврђено, наиме, да такву меру може изрицати само редовни суд, и да, то што је у питању једна заштитна мера, коју, по правилу, изричу, као споредну меру, редовни судови (у кривичном поступку) уз главну казну, не значи да закон даје државном органу једно овлашћење које му, по Уставу СРЈ, не може дати.

(Решење Савезног уставног суда, I У број 87/94, од 16. новембра 1994)

ПТТ организација може, грађанима и правним лицима, наметати само оне обавезе на које је овлашћује закон о ПТТ услугама

Одредбама чл. 7. и чл. 27. Правилника о критеријумима за заснивање претплатничких односа у ТТ саобраћају ("Сл. гласник Републике Србије", бр. 8/93) прописано је да се захтев за пресељење претплатничког ТТ уређаја подноси, по правилу, најраније 15 дана пре сеобе подносиоца захтева из стана, односно пословне просторије, а најкасније на дан пресељења; да ће се сматрати да је претплатник напустио претплатнички ТТ уређај уколико у наведеном року не поднесе захтев за сеобу претплатничког ТТ уређаја, услед чега му престаје претплатнички однос.

Грађанин сматра да оспорене одредбе Правилника нису у складу с одредбама чл. 75. и чл. 77. Закона о ПТТ услугама, којима је прописано кад престаје претплатнички однос између корисника ПТТ услуга и ПТТ организације.

Пресељење претплатничког ТТ уређаја у други стан, односно у другу пословну просторију и престанак претплатничког односа између корисника ТТ уређаја и ПТТ организације уређен је одредбама чл. 75. и чл. 77. Закона о ПТТ услугама ("Сл. лист СФРЈ", бр. 2/86 и 26/90). Тако је, одредбом члана 75. став 1. тачка 4. тога закона прописано да претплатнички однос може престати, у случају пресељења ТТ претплатника у други стан, односно пословну просторију ако претплатник остави на коришћење ТТ уређај новом кориснику стана, односно пословне просторије. По одредбама чл. 77. тога закона, телефонски претплатник који се сели у други стан, односно у другу пословну просторију може написмено захтевати од ПТТ организације на чије се подручје преселио да се изврши прикључење његовог телефонског уређаја на ТТ мрежу. При томе, Закон не прописује рок у којем је телефонски претплатник дужан да поднесе тај захтев. Претплатник који се сели није дужан, дакле, поднети захтев за пресељење уређаја у некоме року који одређује ПТТ организација, нити његово пропуштање тога рока може имати за последицу престанак претплатничког односа. Претплатнички однос може престати само уколико претплатник који се сели остави на коришћење свој телефонски уређај новом кориснику стана, односно пословне просторије. У томе случају, тај однос престаје по Закону, а не - по одредбама оспореног правилника. Јавно предузеће "Србија", није, дакле, имало право да телефонског претплатника обавезује, у случају пресељења, на подношење захтева у одређеном року, нити да за пропуштање тога рока везује последицу престанка претплатничког односа. Због тих разлога, Савезни уставни суд налази да оспорене одредбе Правилника нису сагласне са савезним законом.

(Савезни уставни суд, одлука III У број 85/94, од 23. новембра 1994)

Општинска скупштина нема право да прописује начин заснивања претплатничких односа у ТТ саобраћају

Одлуком Скупштине општине Д. о прикључењу претплатничког телефонског апарата на ТТ мрежу на територији општине Д. прописани су услови под којима се будући телефонски претплатници могу прикључити на ТТ мрежу на територији општине, и услови под којима претплатници могу преселити претплатнички апарат из једног у други објект, и друга питања која се тичу заснивања претплатничких односа у ТТ саобраћају.

Поступак за оцењивање законитости оспорене одлуке покренуло је Јавно предузеће ПТТ саобраћаја Црне Горе, истичући да се односи који су предмет оспорене одлуке уређују Законом о ПТТ услугама, Општим условима за вршење ПТТ услуга и општим актом Јавног предузећа ПТТ саобраћаја Црне Горе. Оспорена одлука није, због тога, у складу са Законом о ПТТ услугама.

Савезни уставни суд оценио је да оспорена одлука није у складу са савезним законом.

Одредбама чл. 67. и чл. 68. Закона о ПТТ услугама ("Сл. лист СФРЈ", бр. 2/86 и 26/90) - на које се позива оспорена одлука - није прописано да општинска скупштина може, својим актом, уређивати, било које, питање заснивања претплатничких односа у ТТ саобраћају. Тим законским одредбама прописано је ко може постати телефонски претплатник, обавезе телефонског претплатника и ПТТ организације, и начин заснивања претплатничког односа у ТТ саобраћају. Ни те, ни друге одредбе Закона о ПТТ услугама, односно одредбе другог савезног закона, не овлашћују општинску скупштину (као ни друге државне органе) да прописује услове и начин на који се закључује претплатнички однос у ТТ саобраћају. То је право - уколико нешто из те области није прописано савезним законом - ПТТ организације, која утврђује критеријуме за заснивање претплатничких односа у ТТ саобраћају и закључује уговор о претплатничким односима у томе саобраћају. Због тих разлога, Савезни уставни суд оценио је да оспорена одлука није сагласна са савезним законом.

(Савезни уставни суд, решење III У број 66/94, од 19. октобра 1994)

Закон не може бити оглашен неуставним само због тога што не садржи неку одредбу коју би, по мишљењу грађанина, морао садржавати

Грађанин је оспорио уставност Закона о Војсци Југославије ("Сл. лист СРЈ", број 67/93), а нарочито одредбе тога закона о пензијском и инвалидском осигурању војних осигураника, због тога што Закон нема одредбе о праву војних пензионера на накнаду за увећане трошкове становања, у случају кад војни пензионери немају стана.

Савезни уставни суд утврдио је, пре свега, да Закон о Војсци Југославије не садржи одредбе које би, по мишљењу грађанина, морао садржавати.

Непостојање прописа, односно одредбе закона, другог прописа или општег акта чија се уставност оспорава пред уставним судом јесте, у ствари - непостојање процесних претпоставки за поступање уставног суда. То значи да не постоји пропис чија се уставност, односно законитост оспорава, да уставни суд не може одлучивати о непостојећем пропису, односно одредби одређеног прописа, и да уставни суд не може одлучивати о таквом захтеву. Нема могућности да се оспорава уставност једног закона онда кад он не садржи неку одредбу коју би, по мишљењу онога ко оспорава уставност таквог закона, тај закон морао садржавати. Уставни суд није орган који исправља такве "пропусте" законодавца, већ - орган који одлучује о устав-

ности закона, о уставности неке одредбе која постоји. Не постојање једног прописа може, стога, бити отклоњено само посредством законодавне иницијативе, а не и делатношћу уставног суда.

(Савезни уставни суд, решење I У број 135/94, од 16. новембра 1994)

Одређени институти посебног управног поступка могу, републичким законом, бити уређени друкчије него што их уређује закон о општем управном поступку

Одредбом члана 232. Закона о пензијском и инвалидском осигурању ("Сл. гласник Републике Србије", бр. 27/92 и 82/92) прописано је да рок за укидање коначног решења по праву надзора износи две године.

Пошто је Законом о општем управном поступку, као савезним законом, прописано да рок за укидање коначног решења по праву надзора износи годину дана, грађанин сматра да оспорена одредба републичког закона није у складу са Законом о општем управном поступку.

Постојање Закона о општем управном поступку и одредбе тога закона о року у којем се коначно решење може укинути по праву надзора не значи, по оци Савезног уставног суда, не само да не може постојати посебан управни поступак, него ни то да поједине установе које познаје Закон о општем управном поступку не могу бити друкчије уређене законом који уређује посебан управни поступак. Из саме природе Закона о општем управном поступку као закона који уређује - општи управни поступак, произлази да тај закон важи само онда кад у одређеној области не постоји посебни управни поступак. То значи, даље, да и посебан закон о управном поступку у одређеној области може тај поступак уредити друкчије него што је он уређен Законом о општем управном поступку. Природу општег управног поступка, тј. природу Закона о општем управном поступку изражава и сама одредба члана 2. тога закона, по којој поједина питања управног поступка у одређеној области могу бити, посебним законом, друкчије уређена него што су уређена тим законом, тј. Законом о општем управном поступку. Због тих разлога, Савезни уставни суд оценио је да оспорена одредба републичког закона није несагласна са Законом о општем управном поступку.

(Савезни уставни суд, решење III У број 59/93, од 16. новембра 1994)

Постојање посебног курса динара није противно уставу СРЈ

Одредбама чл. 186в. став 3. и чл. 186ц. Закона о девизном пословању ("Сл. лист СФРЈ", бр. 66/85, 71/86, 3/88, 59/88, 85/89 и 96/91; "Сл. лист СРЈ", бр. 27/92, 16/93 и 50/93) прописано је да се, изузетно од општег курса динара, може утврдити и његов посебан курс: за обрачун плаћања и наплате у обрачунској валути, за обрачун царине и других дажбина и за динарску исплату депоноване девизне штедње, и да Народна банка Југославије може, до доношења савезног закона којим се уређује измиривање обавеза по депонованој девизној штедњи, исплаћивати овлашћеним банкама на име смањења те штедње 1/120 од износа депоноване девизне штедње, са стањем на дан 31. децембра 1992. године.

Грађани сматрају да оспорене законске одредбе нису у складу с Уставом СРЈ, због тога што се увођењем нижег курса динара девизне штедише стављају у неравноправан положај у односу на остале имаоце девиза и ограничава право девизних штедиша да подижу девизне штедне улоге и слободно располажу тим улозима.

Савезни уставни суд утврдио је да у тренутку одлучивања о иницијативи за покретање поступка не постоји двојни, већ јединствен курс динара, који се примењује на све финансијске и друге трансакције, укључујући и исплату депоноване девизне штедње. Без обзира на то што у овоме тренутку

не постоји посебан курс динара, Савезни уставни суд оценио је да оспорене одредбе наведеног закона нису противне Уставу СРЈ. Курс динара није оно што се уобичајено зове "уставна категорија". Средство плаћања (динар), домаћи новац, прописује закон, који може прописати и однос домаће валуте (динара) и страних средстава плаћања, тј. курс динара према страним средствима плаћања. Одређивање тога курса спада у област монетарне и девизне политике, коју уређују законодавац и Влада. Савезни уставни суд не може, дакле, оцењивати исправност утврђеног курса динара, па ни питање постојања, односно непостојања посебног курса динара. Законом о девизном пословању могло је, дакле, бити прописано и постојање двојног курса динара, што није несагласно с Уставом СРЈ. Оспорене законске одредбе нису, по оцени Савезног уставног суда, несагласне с Уставом СРЈ ни са становишта наводне повреде начела једнакости грађана у правима и дужностима, будући да тај курс није зависио од личних својстава грађанина, која не могу бити основ за неједнакост грађана у правима и дужностима, и да се је односио на свакога, независно од његових својстава и друштвеног положаја.

(Савезни уставни суд, решење I У број 52/93, од 16. новембра 1994)

Приредио Ђорђе Ђурковић